

„Биоенергията в България“

интервю с доц. Николай Каканакوف

Настоящото интервю е проведено от Глен Уилсън и Жан-Батист Буше и е публикувано за пръв път от Европейската Асоциация по Биомаса през месец септември 2016 г.

Nikolay Kakanakov,
BioRES Project Manager in Bulgaria,
Vice-President of the Bulgarian
Biomass Association

От началото на 2015 г. Европейската Асоциация по Биомаса (AEBIOM) участва в проекта **BioRES**, който е финансиран от програмата за научни изследвания и иновации Хоризонт 2020 на Европейския съюз. Целта на проекта **BioRES** е да реализира иновативната концепция за центрове за логистика и търговия с биомаса (ЦЛТБ) в България, Хърватска и Сърбия въз основа на добри практики от Австрия, Германия, Финландия и Словения. Това предлага чудесна възможност да се научи повече за тези развиващи се пазари на биоенергия. В тази връзка, Европейската Асоциация по Биомаса разговаря със зам. председателя на Националната Асоциация по Биомаса в България (BG BIOM) доц. Николай Каканакوف относно текущото състояние на биоенергийния сектор в България:

- **Каква е сегашната ситуация на биоенергийния сектор в България?
Какви са тенденциите за неговото бъдещо развитие?**

Секторът на биоенергията в България бе повлиян от присъединяването на страната към ЕС преди десет години. Оттогава се реализираха множество проекти за производство на електроенергия от ВЕИ. Хидро-, слънчевата и вятърната енергия са основните стълбове в изпълнение на целите, поставени от ЕС. Бяха построени и няколко топлоелектрически и когенерационни централи, работещи на биогаз от оборски тор, дървесни остатъци и битови отпадъци, но в момента повечето от тях функционират като пилотни проекти. Целта, определена за България – до 2020 г. 16 % от произведената енергия да произхожда от ВЕИ, беше постигната през 2012 г., а благодарение на ветрогенераторните паркове и фотоволтаичните и водноелектрически централи тази цел беше надхвърлена, достигайки 19%. Преференциалните цени на изкупуване на възобновяема енергия доведоха до увеличаване на цената на електричеството, което създаде широк отрицателен отзвук сред

населението и определени политически последиствия. В момента все още има преференциални тарифи за изкупуване на електроенергия, произведена от централи на биомаса (вкл. дървесна биомаса), но съществува и по-голямо недоволството, защото се приема, че високите цени на електричеството се дължат на тези преференциални тарифи. През последната година преференциалните цени на електрическата енергия от дървесна биомаса намаляха с 27-35%.

От друга страна, в горските райони на България, традиционно над 60 % от домакинствата и малките хотели използват дървесна биомаса за задоволяване на топлинните си нужди. Въпреки че използването на дървата за горене в селата не получава подкрепа от определени национални програми, то си остава икономически най-атрактивно. В горските райони местните хора имат право да добиват до 10 м³ дървесни трупи от гори, стопанисани от държавните горски стопанства на цена, която е 2, 3 или 4 пъти по-ниска от пазарната цена (в зависимост от годината и състоянието на горите). Това не може да се счита като мярка за подкрепа на биоенергията, а по-скоро като търговски подход с ползи за всички – за консуматорите това е възможност за набавяне на дърва за горене на ниска цена, а за държавните горски стопанства това води до оползотворяване на количествата мъртва дървесна маса, които фирмите подизпълнители не са в състояние да използват.

През последните години в по-големите градове използването на дървесни пелети като източник на отопление нараства значително. Основната причина се дължи на това, че пелетите са по-евтини и по-ефективни от електроенергията и същевременно предлагат по-висока степен на удобство и чистота от дървата за горене и въглищата. Освен това пелетите са и по-надежден източник на отопление от природния газ, тъй като той се внася от политически нестабилни региони извън България. Все пак основният проблем, свързан с използването на пелетите за отопление, е необходимостта от относително високи първоначални разходи за инвестиция в котли, тръби и топлообменници. През изминалата година в банковите линии, с които се подкрепя енергийната ефективност, бяха добавени и инсталациите на пелети като допустими за отпускане на кредит.

- **Защо Националната Асоциация по Биомаса участва в проекти, свързани с развитието на биоенергията, такъв какъвто е и проектът BioRES?**
Защо концепцията за центрове за логистика и търговия с биомаса (ЦЛТБ) би могла да се осъществи в България?

Националната Асоциация по Биомаса е създадена с цел да подкрепя проекти в областта на биоенергията и биомасата. Тя насърчава използването на всички видове биомаса, растителни остатъци и животински тор като източници на енергия за едно устойчиво общество. Асоциацията участва в изпълнение на финансирани от ЕС проекти в областта на биоенергията в продължение на 20 години. Работата по тези проекти ни позволи да се запознаем с многобройни добри примери и практики, реализирани в другите европейски страни и в същото време да се срещнем с много хора и организации в България и

разберем техните интереси и очаквания. Участието в нови биоенергийни проекти е това, което правим и което нашите партньори очакват от нас. Ние вярваме, че бъдещето на българския енергиен сектор е биоенергията и устойчивостта.

Концепцията за центрове за логистика и търговия с биомаса (ЦЛТБ), когато се прилага подходящо, може да бъде печеливш бизнес модел за собствениците на гори, дървообработвателните предприятия и потребителите на биоенергия. В райони с относително висок дял на горски територии добитата дървесина се изнася извън тези райони, водейки до намаляване на добавена стойност и увеличаване на търсенето и нередовното снабдяване с твърди биогорива. На първо място, създаването на центрове, които развиват стратегически местни връзки, ще задоволи по-добре местното търсене и ще направи работата на снабдителите на дървесна биомаса по-лесна. Вторият положителен ефект е възможността за подобряването на образа на дървесната биоенергия чрез доказване на устойчивост и отговорност в управлението на горите и показване на прозрачност в снабдителната верига на дървесна биомаса - използването на дървесината за отопление няма да доведе до свръх-експлоатация на нашите гори. Третата, и може би най-важната причина за реализирането на концепцията за ЦЛТБ, е социалният фактор - **биоенергията от региона за региона** ще позволи повече от добавената стойност да остане на местно ниво. Хората, живеещи в райони, богати на природни ресурси, не трябва да имат нисък стандарт на живот, а възможности за редовна и сигурна работа (което не е така в много горски райони на България).

- **За кои отрасли ще има ползи при един по-силен и развит биоенергиен сектор в България?**

В момента ползите за домакинствата и малките хотели могат да се усетят веднага, тъй като те се нуждаят от относително евтини, устойчиви и надеждни източници на енергия за отопление. Единственият конкурент на отоплението с твърди биогорива в един малък хотел е отоплението на природен газ, но това означава зависимост от един доставчик, който доставя газ от отдалечен източник, много често с монополна позиция на пазара. В близко бъдеще, ако пазарът на биоенергия се развие и стане по-предсказуем, от това могат да се възползват и малките и средни производители на храни и напитки. Все пак, основните бенефициенти в развитието на пазара на биоенергията ще бъдат производителите на биоенергия, тъй като това ще доведе до разширяване на техния бизнес и привличането на нови клиенти, както и крайните потребители, заради понижаване на цените на биоенергийните продукти.

- **Какви са следващите стъпки в реализирането на концепцията за ЦЛТБ?**

В рамките на проекта **BioRES** досега бяха анализирани и избрани три приоритетни региона и бяха идентифицирани инвеститори, заинтересовани лица и участници на пазара, като някои от тях бяха обучени как да създават и ръководят ЦЛТБ на базата на устойчиво

снабдяване и производство. Процесът на създаване на доверие между важните участници по места - общини, собственици на гори, регулаторни органи, дърводобивни и дървообработвателни предприятия, производители на дървесни пелети и др., е все още в действие, но в основни линии е завършен. Процесът на повишаване на информираността на потребителите започна още в началото на проекта **BioRES**, но основните събития се проведеха през това лято и се планират за есента на 2016 г. Националната Асоциация по Биомаса организира няколко информационни дни, за да запознае потребителите с ползите за местното население и регион от създаването на ЦЛТБ - как използването на местни дървесни биоенергийни продукти допринася за развитието на местната икономика, какви са ползите от използването на устойчиви енергийни източници, на какви качествени характеристики трябва да отговарят дървесните биоенергийни продукти, какви потенциални източници на финансиране могат да бъдат използвани за преминаване към отопление с твърди биогорива.

Следващите стъпки по реализацията на ЦЛТБ включват по-нататъшно обучение на оператори (ако те не са вече обучени), осигуряване на образци и примери на договори за доставка и продажба, внедряване и интегриране на уеб платформи в ЦЛТБ (разработена в рамките на **BioRES**). Паралелно с тези мерки ще се започне и разработването на бизнес планове за ЦЛТБ с цел да се кандидатства за финансова подкрепа по оперативните програми, управлявани от българското правителство. В зависимост от датата и срока на отваряне на съответната мярка за финансиране, както и от характеристиките на кредитните линии на банките, инвеститорите ще вземат решение какъв тип ЦЛТБ може практически да се осъществи – с физическа инфраструктура или под формата на уебсайт или магазин.

Допълнителна информация за проекта **BioRES** може да бъде намерена на Интернет страницата на проекта – www.bioresproject.eu, или на страницата на Националната Асоциация по Биомаса – www.bgbiom.org

*Превод на оригиналната статия от английски език:
Национална Асоциация по Биомаса, България*